

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 288-09-59
E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

07.05.2018 № 16-931

На № _____ від _____

Голові Верховної Ради України
Парубію А.В.

Щодо результатів аудиту

Шановний Андрію Володимировичу!

На засіданні Рахункової палати 06.03.2018 було розглянуто та затверджено Звіт про результати аудиту ефективності та обґрунтованості застосування податкових пільг з податку на додану вартість за операціями з постачання та ввезення на митну територію України лікарських засобів і медичних виробів, а також за результатами його обговорення прийнято рішення.

У зв'язку з викладеним, на виконання вимог частини першої статті 37 Закону України «Про Рахункову палату» інформуємо.

Протягом 2015–2017 років МОЗ, Мінфін, Держлікслужба і ДФС не забезпечили створення ефективної та дієвої системи контролю за дотриманням законодавства суб'єктами господарювання, що провадили діяльність з виробництва, імпорту лікарських засобів та медичних виробів і торгівлю цією продукцією та користувалися при цьому податковими пільгами з податку на додану вартість (далі – ПДВ). Як наслідок, є ризики виробництва, ввезення на митну територію України та обігу в країні неякісних, фальсифікованих, незареєстрованих лікарських засобів, а також неправомірного застосування платниками податків податкових пільг з ПДВ.

За інформацією Держстату, через занадто високу вартість лікарських засобів і медичних виробів у 2015 році понад **29 відс.** домогосподарств, у яких хто-небудь із членів сім'ї потребував медичної допомоги, не змогли їх придбати, у 2016 році цей показник становив **23 відсотки**. Протягом 2015–2017 років середні споживчі ціни зросли на всі основні групи лікарських засобів як вітчизняного, так й іноземного виробництва. За деякими групами лікарських засобів середні споживчі ціни збільшилися майже **в 2 рази**.

Встановлено, що серед основних чинників, які впливали на зростання цін на ці товари, – відсутність системного контролю та належної взаємодії з боку державних органів за ціноутворенням на лікарські засоби і медичні вироби, внаслідок чого були ризики завищення митної вартості імпортованих лікарських засобів і медичних виробів при їх митному оформленні, зловживання монопольним становищем та необґрунтованого завищення

торговельних надбавок, а також здешевлення гривні протягом 2015–2017 років щодо долара США більш як у 2,2 раза, запровадження з квітня 2014 року оподаткування ПДВ операцій з постачання та ввезення на митну територію України лікарських засобів і медичних виробів за ставкою 7 відсотків.

Неефективність діючого механізму державного контролю за ціноутворенням на лікарські засоби і медичні вироби призводить до необґрунтованого завищення цін на них. Так, **ціни на окремі лікарські засоби в Україні вищі, ніж в сусідніх країнах, де також застосовуються знижені ставки ПДВ на ці товари.**

Аудитом встановлено, що ДФС не забезпечено належного контролю за обґрунтованістю застосування податкових пільг з ПДВ за операціями з постачання та ввезення на митну територію України лікарських засобів і медичних виробів, а також за повнотою обліку платників податків, які користувались такими пільгами, та їх сум. Згідно з інформацією ДФС про суми податкових пільг з ПДВ, отриманих платниками податків за рахунок застосування зниженої ставки податку в розмірі 7 відс., недонадходження ПДВ до державного бюджету за 2015–2016 роки та 9 місяців 2017 року становили **12,6 млрд гривень**. При цьому переважна більшість платників податків не звітувала територіальним органам ДФС про отримані суми податкових пільг. Так, **у 2015 році не звітувало близько 65 відс. платників податків, у 2016–2017 роках – більше 50 відсотків.**

Крім того, ДФС через відсутність контролю з боку Мінфіну не забезпечено затвердження нормативного акта, який визначає порядок розрахунку сум ПДВ, не сплачених суб'єктами господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг за операціями з постачання лікарських засобів і медичних виробів, які оподатковуються за зниженою ставкою 7 відсотків.

Як наслідок, **інформація ДФС про суми недонадходжень до державного бюджету у зв'язку з отриманням суб'єктами господарювання такої податкової пільги є недостовірною, а суми суттєво заниженими.**

За оцінкою Рахункової палати, проведеною на підставі даних податкових декларацій з ПДВ, поданих платниками податків протягом зазначеного періоду, обсяги недонадходжень ПДВ до державного бюджету за рахунок цієї податкової пільги **становили, за розрахунками, 63,6 млрд грн, тобто у п'ять разів були більшими, ніж за даними ДФС.**

Водночас слід зазначити, що на підставі лише даних податкових декларацій з ПДВ немає можливості здійснити точні розрахунки недонадходжень від податкових пільг з ПДВ, оскільки для здійснення операцій, що оподатковуються ПДВ за ставкою 7 відс., платниками ПДВ можуть придбаватися товари чи послуги, які оподатковуються як за ставкою 7 відс., так і 20 відсотків.

Зважаючи, що розрахунки недонадходження доходів державного бюджету від надання зазначеної податкової пільги, які подаються Мінфіном разом з проектами законів про Державний бюджет України на відповідні роки,

здійснюються на основі даних ДФС про суми отриманих податкових пільг, є **ризиками, що ці недонадходження суттєво занижені.**

МОЗ, ДФС і Держлікслужба не забезпечили створення ефективних механізмів міжвідомчої координації дій та обміну інформацією з питань ліцензування діяльності суб'єктів господарювання на фармацевтичному ринку, виданих дозволів на ввезення на митну територію України незареєстрованих лікарських засобів у випадках, передбачених законодавством, припинення дії реєстраційних посвідчень неякісних, фальсифікованих лікарських засобів, ведення та використання Реєстру осіб, відповідальних за введення медичних виробів, ввезення суб'єктами господарювання на митну територію України лікарських засобів та медичних виробів.

Водночас встановлення обмежень на проведення Держлікслужбою перевірок при здійсненні заходів державного контролю якості лікарських засобів і державного ринкового нагляду у сфері виробництва та обігу медичних виробів, а також контролю за вжиттям невідкладних заходів реагування за їх результатами створювало загрозу наявності на фармацевтичному ринку України неякісних, фальсифікованих та незареєстрованих лікарських засобів і медичних виробів.

Органами ДФС протягом 2015–2017 років не забезпечено здійснення дієвого контролю за обґрунтованістю та законністю застосування платниками податків податкових пільг за операціями з постачання та ввезення на митну територію України лікарських засобів і медичних виробів. Аудитом встановлено, зокрема:

- неналежне виконання ДФС та її територіальними органами функцій щодо організації повного і достовірного обліку платників податків, які скористалися вказаними податковими пільгами, а також отриманих ними сум податкових пільг;

- через бездіяльність посадових осіб ДФС не забезпечено координації дій і контролю за роботою її територіальних органів щодо своєчасного застосування до платників податків штрафних санкцій, передбачених Податковим кодексом України за неподання або несвоєчасне подання звітів про отримані податкові пільги. За розрахунками, територіальні органи ДФС у 2017 році мали застосувати штрафні санкції приблизно до **2 640 платників податків** за підсумками кожного звітного кварталу на загальну суму **майже 4,8 млн гривень**. Натомість, за інформацією ДФС, штрафні санкції застосовані до **474 платників податків (18 відс. порушників)**;

- територіальними органами ДФС у порушення вимог підпункту 19¹.1.4 пункту 19¹ статті 19¹ Податкового кодексу України не забезпечено належного контролю за наявністю відповідних ліцензій у платників податків, які здійснювали операції з постачання та ввезення на митну територію України лікарських засобів. Так, митницями ДФС наявність ліцензії взагалі не перевірялася під час митного оформлення лікарських засобів. Як наслідок, **більше 70 відс. суб'єктів господарювання ввозили ці товари на митну**

територію України за відсутності ліцензій на імпорту лікарських засобів, тобто незаконно;

- митницями ДФС не забезпечено дієвого контролю за ввезенням на митну територію України незареєстрованих лікарських засобів для проведення доклінічних досліджень і клінічних випробувань, правильністю класифікації лікарських засобів і медичних виробів за кодами УКТ ЗЕД, що створювало ризики ухилення суб'єктами господарювання від оподаткування ПДВ при ввезенні цієї продукції.

Через недосконале законодавство поза контролем держави щодо якості залишаються лікарські засоби, що закуповуються МОЗ за результатами процедури закупівлі, проведеної спеціалізованою організацією, незареєстровані лікарські засоби, ввезені на територію України для проведення доклінічних досліджень і клінічних випробувань, а також АФІ (субстанції) та продукція "in bulk" (готові лікарські засоби, які пройшли усі стадії технологічного процесу, крім стадії фасування та/або кінцевого пакування і маркування), що підвищує ризики загрози здоров'ю і життю громадян України.

Надається в порядку інформування.

З повагою

Голова

В. В. Пацкан